

Mooie wereld

Gedachten over wonderen

Augustinus aan het woord

*Aurelius Augustinus (354-430) leefde in Noord-Afrika.
Grote verdiensten heeft hij gehad
als inspirerend middelpunt van gelijkgezinden,
met wie hij samen een hechte gemeenschap vormde,
en als pastor en bisschop in de veelkleurige kerk
rondom de Middellandse Zee.
Dankzij de vele teksten die van hem bewaard zijn gebleven,
is het ook voor ons mogelijk met hem kennis te maken.*

*De Augustijnse Beweging wil met de reeks
Augustinus aan het woord
zijn gedachten toegankelijk
maken voor een breed publiek.
Deze aflevering bevat een aantal teksten van Augustinus
over wonderen.*

*We hopen dat de fragmenten lezers treffen
en dat de inzichten van Augustinus velen aanspreken.
Hij heeft zijn licht laten schijnen over een veelvoud aan
onderwerpen.
Het is de moeite waard daarvan kennis te nemen.*

*Onderstaand fragment is afkomstig uit een preek die Augustinus waarschijnlijk hield in de eigen
gemeenschap van Hippo Regius. De preek moet gehouden zijn vóór het jaar 411, ergens in de
veertigdagentijd en vermoedelijk op een doordeweekse dag. De toespraak maakt deel uit van
een reeks waarmee Augustinus beoogt het Johannesevangelie vers voor vers toe te lichten.
Augustinus hield zulke verhandelingen voor een gemotiveerde groep belangstellenden. In deze
verhandeling gaat hij in op Jezus' bezoek aan de bruiloft in Kana (Joh 2,1-11).*

1. Wijn uit water

Het wonder van onze Heer Jezus Christus waarbij Hij wijn uit water maakte, hoeft geen verwondering te wekken bij degene die weet dat God dit heeft verricht. Hij die op die bruiloftsdag wijn maakte in de zes vaten die hij met water liet vullen (Joh 2,6-11), is immers dezelfde die dat ieder jaar in de wijnstokken bewerkt: wat de dienaars in de vaten goten, veranderde door toedoen van de Heer in wijn en precies zo verandert wat de wolken uitgieten door toedoen van dezelfde Heer in wijn. Maar over dit laatste verwonderen wij ons niet omdat het ieder jaar gebeurt. Door de voortdurende herhaling is onze bewondering ervoor verdwenen. Maar eigenlijk verdient het een grotere waardering dan wat er met de watervaten is gebeurd.

Wie kan immers de werken van God aanschouwen waardoor heel onze wereld wordt geleid en bestuurd, zonder versteld te staan en overweldigd te worden door de wonderen? Als je op je laat inwerken welke kracht één enkele korrel van welk gewas dan ook heeft, dan is dat iets geweldigs! Het vervult je met huiver bij het aanschouwen ervan. Maar de mensen hebben zich op andere dingen gericht en zijn hun aandacht voor Gods werken verloren, terwijl ze juist daardoor iedere dag weer de Schepper zouden moeten prijzen. Daarom heeft God zich als het ware het recht voorbehouden een aantal ongebruikelijke dingen te doen om zo de mensen die als het ware in slaap gesukkeld waren, door bijzondere dingen wakker te schudden en ertoe aan te zetten Hem te eren.

Als een dode is opgestaan, staan de mensen versteld. Maar iedere dag worden er zoveel kinderen geboren en dat vindt niemand bijzonder. Zouden wij de zaken met meer verstand bezien, dan blijkt het een groter wonder dat wie niet bestond een bestaan krijgt, dan dat wie al bestond opnieuw tot leven komt. Toch is het dezelfde Vader van onze Heer Jezus Christus die door zijn Woord dit alles tot stand brengt en het bestuurt na het te hebben geschapen.

(uit: In Iohannis euangelium tractatus 8,1)

Uit een latere reeks preken over het Johannesevangelie, waarschijnlijk gehouden in de zomer van 414. Augustinus geeft daarin een toelichting op de wonderbare broodvermenigvuldiging zoals verhaald in Johannes 6.

2. Vijf voor vijftuizend

De wonderen die onze Heer Jezus Christus heeft gedaan, zijn zonder twijfel goddelijke daden. Ze sporen het menselijk verstand aan om vanuit het waarneembare kennis van God op te doen. Gods wezen is immers niet van dien aard dat je het met de ogen kunt zien, en de wonderen waarmee Hij het heelal leidt en heel de schepping bestuurt, zijn doordat ze nooit ophouden zo gewoon geworden dat bijna niemand nog de moeite neemt om aandacht te schenken aan de wonderlijke, ja de verbluffende werken van God in bijvoorbeeld een zaadkorrel. Daarom heeft Hij in zijn barmhartigheid een aantal wonderen achter de hand gehouden die Hij op een geschikt moment zou kunnen verrichten, buiten de gewone loop en orde van de natuur om, zodat de mensen voor wie de dagelijkse wonderen zo gewoon waren geworden, versteld zouden staan - niet omdat ze nog grotere wonderen zien, maar omdat ze ongebruikelijke dingen zien. Want het besturen van heel de wereld mag dan wel een wonder zijn dat groter is dan het verzadigen van vijftuizend mensen met vijf broden (Joh 6,1-14), maar toch verbaast niemand zich over het eerste en zijn de mensen wel verbaasd over het tweede - niet omdat het een groter wonder is maar omdat het zo ongewoon is. Maar wie anders voedt ook nu de hele wereld dan Hij die uit een paar korrels hele oogsten scheidt?

Christus handelde dus als God. Door hetzelfde vermogen waardoor Hij een paar korrels tot hele oogsten vermenigvuldigt, heeft Hij in zijn handen de vijf broden vermenigvuldigd. Er lag immers macht in de handen van Christus, en die vijf broden waren als het ware zaden, nu alleen niet aan de aarde toevertrouwd maar vermenigvuldigd door Hem die de aarde heeft gemaakt.

Dit is dus aan de zintuigen voorgeschoteld om de geest te prikkelen. Het is aan de ogen, het oefenterrein van het verstand, getoond om te bereiken dat wij de onzichtbare God door zijn zichtbare werken bewonderen, en om te bereiken dat wij, geprikkeld tot geloof en door geloof gezuiverd, ernaar verlangen op onzichtbare wijze Hem te zien die wij vanuit het zichtbare als de onzichtbare leren kennen.

(uit: In Iohannis euangelium tractatus 24,1)

Uit een preek rond het jaar 418 over Jezus' opwekking van een weduwezoon

3. Opstaan uit het graf is gemakkelijker dan opstaan uit bed!

De wonderen van onze Heer en Redder Jezus Christus maken indruk op allen die ze horen en geloven, maar op de een meer dan op de ander. Sommige mensen staan versteld van de wonderen die Hij voor het lichaam deed, maar zijn niet in staat de nog grotere wonderen te zien. Anderen horen wel wat er is gebeurd met die lichamen, maar hebben meer bewondering voor wat er met de zielen gebeurd is. De Heer zegt zelf: "Zoals de Vader de doden opwekt en tot leven brengt, zo brengt ook de Zoon tot leven wie Hij wil." (Joh 5,21) Dat betekent uiteraard niet dat de Zoon de één tot leven brengt en de Vader de ander. Nee, de Vader en de Zoon brengen dezelfde mensen tot leven, want de Vader doet alles door de Zoon.

Geen enkele christen mag er daarom aan twifelen dat er nog altijd doden worden opgewekt. Iedereen heeft ogen waarmee hij mensen kan zien opstaan die gestorven zijn, zoals bijvoorbeeld de zoon van die weduwe over wie zojuist is voorgelezen uit het evangelie (Lc 7,12-17). Maar niet iedereen heeft ogen waarmee hij mensen kan zien opstaan die geestelijk dood zijn. Dat zien alleen mensen die zelf al geestelijk zijn opgestaan. Het is een groter wonder iemand weer op te wekken voor het eeuwige leven dan voor een tweede dood.

Die moeder, een weduwe, was verheugd over de opwekking van haar zoon. Zo verheugt de moederkerk zich over de mensen die dagelijks geestelijk worden opgewekt. Die jongen was lichamelijk dood, die mensen geestelijk. De zichtbare dood van de jongen werd zichtbaar beklagd, maar aan de onzichtbare dood van die mensen werd geen aandacht geschonken, ja, die werd zelfs niet opgemerkt. Maar Hij die de doden kende schonk er wel aandacht aan. En de enige die de doden kende was Hij die ze weer levend kon maken.

Als de Heer niet was gekomen om de doden op te wekken had de apostel Paulus niet kunnen zeggen: "Ontwaak, slaper, sta op uit de doden, en Christus zal over u stralen." (Ef 5,14) Zodra je hoort: "Ontwaak, slaper," denk je dat het gaat om iemand die ligt te slapen. Maar zodra je hoort: "Sta op uit de doden," begrijp je dat het gaat om iemand die dood is. Mensen die lichamelijk dood zijn worden ook vaak "ontslapenen" genoemd.

En inderdaad, voor Hem die kan opwekken slapen alle mensen. Een dode is voor ons dood als hij niet wakker wordt, hoe je hem ook slaat, beetpakt of door elkaar schudt. Maar voor Christus sliep de jongeman tot wie gezegd werd: "Ontwaak," en direct stond hij op. Geen mens roept iemand zo makkelijk uit zijn bed als Christus iemand uit het graf.

(uit: *Sermo* 98,1-2)

Vervolg uit dezelfde preek

4. Wonderen lezen

Onze Heer Jezus Christus wilde dat wat Hij voor lichamen deed, ook geestelijk werd opgevat. Want Hij deed niet alleen maar wonderen omwille van die wonderen zelf, nee, Hij wilde dat zijn daden wonderbaarlijk zouden zijn voor wie ze zag en reëel voor wie ze begreep. Iemand die in een fraai manuscript naar de letters kijkt maar niet kan lezen, prijst de hand van de schrijver, vol bewondering voor de schoonheid van de letters. Maar hij weet niet wat ze betekenen, wat ze willen zeggen. Hij prijst wat hij ziet, begrijpen doet hij het niet. Een ander echter prijst de kunstenaar maar begrijpt ook de betekenis. Dat is uiteraard degene die niet alleen ziet wat iedereen ziet, maar het ook nog kan lezen. Wie dat niet geleerd heeft kan het niet. Zo hebben ook zij die de wonderen van Christus zagen maar niet begrepen wat de goede verstaanders erin zagen, zich alleen maar verwonderd over wat er gebeurde. Maar anderen hebben zich over het gebeurde verwonderd en tevens de betekenis ervan doorgrond. Zulke leerlingen moeten wij zijn in de school van Christus.

(uit: *Sermo* 98,3)

Uit een preek rond 400 rond Jezus' gelijkenis over de barmhartige vader en zijn twee zonen

5. Een last die verlicht

De Heer zegt: "Mijn juk is licht en mijn last is licht." (Mt 11,30) ... De last van Christus is zo licht dat die je niet neerdrukt maar zelfs ondersteunt. Niet zoals andere lasten, die licht worden genoemd als ze niet erg zwaar zijn maar wel wat wegen. Het maakt verschil of je een zware last draagt, een lichte of helemaal

geen last. Wie een zware last draagt gaat daar zichtbaar onder gebukt. Wie een lichte last draagt gaat daar ook onder gebukt, zij het minder. Wie helemaal geen last draagt loopt duidelijk met een rechte rug.

Zo zit het niet met de last van Christus. Het is juist goed die te dragen, want die ondersteunt je. Als je hem aflegt heb je het juist zwaarder. Ja, broeders en zusters, dat lijkt u onmogelijk, maar dat is het niet! Misschien kan ik een concreet voorbeeld vinden waardoor u ziet wat ik bedoel. Ook dat voorbeeld is wonderlijk, ja eigenlijk ongelooflijk. Kijk eens naar de vogels. Elke vogel heeft vleugels. Let eens op hoe zij hun vleugels ineenvouwen als ze landen om te rusten. Ze leggen ze dan zogezegd langszij. Denkt u dat ze door die vleugels zwaarder worden? Als je dat gewicht eraf haalt storten ze neer! Hoe lichter hun last, hoe minder ze kunnen vliegen. Goed, je ontnemt hun de last, zogenaamd uit medelijden. Maar als je echt medelijden hebt laat je die vleugels zitten. En als de vleugels al gekortwiekt zijn, moet je ze weer laten groeien. Dan neemt hun gewicht toe en kunnen ze weer wegvliegen.

(uit: *Sermo* 112A,6)

Uit een paaspreek van na 396, gehouden in Hippo Regius; over het begin van het Johannesevangelie.

6. Het wonder van woorden

Hoe geweldig het is om het Woord van God te zien, wie kan dat in mensenwoorden uitleggen? Verhef uw hart, broeders en zusters, verhef het zo hoog als u kunt. Vergeet elke mogelijke voorstelling van iets stoffelijks. Stel dat u het Woord van God kon zien zoals u zich het licht van onze zon voorstelt. Maak dat licht dan zo groot mogelijk, breid het zo ver mogelijk uit, maak het in uw gedachten onbegrensd - het is niets vergeleken bij het Woord van God! Bij alles wat de menselijke geest zich kan voorstellen is een deel kleiner dan het geheel. Maar dat Woord moet u zich voorstellen als één geheel, altijd en overal.

Probeer te begrijpen wat ik zeg. Ik doe mijn uiterste best, ik wring mij in duizend bochten om u te helpen. Probeer te begrijpen wat ik zeg. Kijk naar dat licht aan de hemel, dat "zon" wordt genoemd. Als het is opgekomen verlicht het de aarde, het laat de dag beginnen en maakt vormen en kleuren zichtbaar. Het is een groot goed, een groot geschenk van God

voor alle stervelingen: laten al zijn werken Hem verheerlijken!
Als de zon al zo mooi is, is dan de maker van de zon niet nog mooier?

Maar nu goed opletten, broeders en zusters. U ziet dat de zon zijn stralen verspreidt over de hele aarde. Hij dringt binnen in alles wat open is, maar wat gesloten is blijft ontoegankelijk. Hij zendt zijn licht door de ramen, toch niet door de muren? Maar voor het Woord van God is alles toegankelijk, voor het Woord van God blijft niets verborgen.

Er is nog een verschil waaraan je kunt zien hoe ver het geschapene, met name het stoffelijke, afstaat van zijn Schepper. Als de zon in het oosten staat, staat hij niet in het westen. Het licht dat uit dat grote hemellichaam stroomt bereikt het westen wel, maar de zon zelf is daar niet. Pas als hij ondergaat is hij daar. Als hij opkomt is hij in het oosten, als hij ondergaat in het westen. Aan deze twee verschijnselen hebben wij die namen te danken. Als de zon opkomt staat hij in het oosten, daarom heet dat *Oriënt*. Als hij ondergaat staat hij in het westen, daarom heet dat *Occident*. 's Nachts is hij nergens te zien.

Gaat het zo ook met het Woord van God? Als het in het oosten is, is het dan niet in het westen? Als het in het westen is, is het dan niet in het oosten? Verlaat het af en toe de aarde, verdwijnt het eronder of erachter? Nee, het is altijd en overal helemaal. Wie kan dat verwoorden? Wie kan dat zien? Hoe kan ik bewijzen wat ik zeg, hoe kan ik dat voor u aannemelijk maken?

Ik spreek van mens tot mens. Als zwakke mens tot nog zwakkere mensen. En toch, broeders en zusters, waag ik te zeggen wat ik te zeggen heb, al is het in een spiegel of in raadsels (1 Kor 13,12). Ik heb er wel gedachten over en een opvatting, en de woorden liggen in mijn hart. Ze willen eruit, naar u toe, maar ze kunnen geen geschikt voertuig vinden. Het voertuig van woorden, dat is de klank van de stem. Wat ik in mijzelf zeg probeer ik ook u te zeggen, maar de woorden ontbreken. Ik wil namelijk spreken over het Woord van God. Hoe groot is dat Woord, wat is dat voor Woord? Alles is door Hem gemaakt. Zie wat Hij gemaakt heeft, en huiver voor de Maker! Alles is door Hem gemaakt (Joh 1,3).

Dan maar een stapje terug, voor ons zwakke mensen, even een stapje terug. Laat ik proberen het op menselijke schaal samen te vatten, zo goed ik kan. Mensen zijn wij, ik die spreek en u tot

wie ik spreek. Ik laat mijn stem klinken. Met het geluid van mijn stem wil ik uw oor bereiken. Door het geluid van mijn stem kan ik misschien toch enig begrip wekken in uw hart, via het oor. Laten we het daarover hebben, zo goed en zo kwaad als het gaat, en proberen dit te begrijpen. Maar als we zelfs dit niet kunnen begrijpen, hoe moet het dan met dat andere?

Goed, u hoort mij, ik voer het woord. Als iemand hier weggaat en buiten vragen ze wat hier gebeurt, zegt hij: "De bisschop voert het woord." Ik voer het woord over het Woord. Maar wat voor woord, en over wat voor Woord? Sterfelijke woorden, over het onsterfelijk Woord. Veranderlijke woorden, over het onveranderlijk Woord. Vergankelijke woorden, over het onvergankelijk Woord. Toch moet u acht slaan op mijn woorden.

Ik had u gezegd dat het Woord van God altijd en overal helemaal is. Kijk, ik richt het woord tot u. Wat ik zeg bereikt iedereen. Hebt u mijn woorden soms onderling verdeeld, zodat ze u allen kunnen bereiken? Als ik u te eten gaf en niet uw geest maar uw maag wilde vullen, als ik u brood voorzette om u mee te verzadigen, dan zou u mijn brood natuurlijk onder elkaar verdelen. Mijn brood zou toch niet ieder van u apart kunnen bereiken? Als het een van u zou bereiken hadden de anderen niets. Maar nu voer ik het woord, en u krijgt het allemaal. En dat niet alleen, u krijgt het allemaal helemaal! Het bereikt u allemaal helemaal, ieder van u afzonderlijk helemaal. Hoe wonderlijk, die woorden van mij! Hoe moet het Woord van God dan wel zijn?

Dan is er nog iets. Ik heb gesproken: mijn woorden zijn naar u toegegaan maar hebben mij niet verlaten. Zij hebben u bereikt maar zijn niet van mij gescheiden. Voor ik begon te spreken waren ze van mij, niet van u. Ik heb ze uitgesproken: nu hebt u ze gekregen maar ik ben ze niet kwijt. Hoe wonderbaarlijk, die woorden van mij! Hoe moet het Woord van God dan wel zijn?

Uit het kleine kunt u het grote afleiden. Kijk naar de aarde en prijs de hemel. Ik ben een schepsel, u bent een schepsel, en toch gebeuren er fantastische dingen met mijn woorden in mijn hart, in mijn mond, in mijn stem, in uw oor, in uw hart. Hoe moet de Schepper dan wel zijn?

(uit: *Sermo* 120,1-3)

Lange tijd had Augustinus geen aandacht willen schenken aan allerlei wonderbaarlijke genezingen uit eigen tijd en omgeving. Maar in de loop van de jaren veranderde zijn houding. Op 3 augustus 415 werd in Kafar Gamala bij Jeruzalem het graf van Stefanus teruggevonden (PL 41,815-818) en raakten zijn relieken verspreid, onder andere in de havensteden aan de kusten van de Middellandse Zee. In 424 werd dan ook opzij van de basilica in Hippo Regius een cella ter ere van Stefanus in gebruik genomen. Vanaf dan legt Augustinus een archief aan van wonderen die daar plaatsvonden. Voorts stimuleerde hij enkele bevriende collega's om hetzelfde te doen. Blijkbaar met succes, want binnen twee jaar had hij al zeventig wonderverhalen verzameld! In de jaren erna gebruikte hij 21 van zulke wonderbaarlijke verhalen in de grootse afsluiting van De stad van God (22,8). Het merendeel van de kostelijk beschreven gebeurtenissen houdt verband met de martelaarsreliken. Daaruit twee korte voorbeelden.

7. Op voorspraak van Stefanus

In Aquae Tibilitanae kwam een reliek aan van de befaamde martelaar Stefanus. Toen bisschop Prejectus de reliek de stad binnendroeg, werd die door een grote volksmenigte omstuwd en verwelkomd. Er was daar een blinde vrouw die verzocht om bij de bisschop gebracht te worden, die de reliek droeg. Zij gaf hem de bloemen die ze bij zich had. Toen zij die weer terugkreeg en naar haar ogen bracht, zag zij onmiddellijk. Juichend liep zij voor de verbijsterde omstanders uit en ging haar weg, zonder nog een geleider nodig te hebben.

Een reliek van diezelfde martelaar, die in Castellum Sinistense, dichtbij de colonia Hippo, berust, werd door de plaatselijke bisschop Lucillus, voorafgegaan en gevolgd door de bevolking, in processie gedragen. Lucillus had al lang aan een fistel geleden die hem veel hinder bezorgde. Hij wachtte toen juist op een ingreep van zijn vertrouwde arts, die de fistel zou wegsnijden. Maar terwijl hij zo die vereerde last droeg, werd de fistel plotseling genezen en kon hij er nadien aan zijn lichaam niets meer van terugvinden.

(uit: *De ciuitate Dei* 22,8)

Uitgave van de Augustijnse Beweging

Jacobskerkhof 2
3511 BL Utrecht
t. 030 2313065
f. 030 2302305
www.augustijnsebeweging.nl
info@augustijnsebeweging.nl
bankrekening: 2509905

Copyright Augustijnse Beweging, Utrecht
ISBN 978-90-812421-0-3

Verantwoording:

Afbeelding:

<http://www.freemages.fr/browse/photo-1376-grappe-raisin.html>

Fragment 1 is afkomstig uit:

- * Hans Tevel en Hans van Reisen, *Aurelius Augustinus - Geef mij te drinken: verhandelingen over het Johannesevangelie*, Budel 2010.

Fragment 2 is afkomstig uit:

- * Een nog ongepubliceerde vertaling van het Augustijnse Instituut.

Fragment 3-6 zijn afkomstig uit:

- * Joke Gehlen-Springorum, Vincent Hunink, Hans van Reisen en Annemarie Six-Wienen, *Aurelius Augustinus - Als korrels tussen kaf: preken over teksten uit het Marcus- en Lucasevangelie*, Amsterdam 2002 / Budel 2007 en *De weg komt naar u toe: preken over teksten uit het Johannesevangelie*, Budel 2007.

Fragment 7 is afkomstig uit:

- * Gerard Wijdeveld, *Aurelius Augustinus - De stad van God*, Baarn 1983.

Eerder verschenen brochures:

- * *Augustijnse Beweging*
en in de reeks Augustinus aan het woord:
- * *Verwachting en geboorte: gedachten voor advent en kersttijd* (uitverkocht)
- * *Reisgenoot en gids: gedachten voor jongeren*
- * *Als je vast... Gedachten voor de 40-dagentijd* (uitverkocht)
- * *Verlangen alom: gedachten over vrede*
- * *Leer ons bidden: gedachten over het onzevader*
- * *Je vriend als gids: gedachten over vriendschap*
- * *Waakzame liefde: gedachten voor pasen*

Bureau van de Augustijnse Beweging

Jacobskerkhof 2 - 3511 BL Utrecht - tel. 030 231 92 20 - fax 030 230 23 05

www.augustijnsebeweging.nl - email: info@augustijnsebeweging.nl - bankrekening: 2509905